

En diskussion i Sverige om straff och straffverkställighet.

Av överdirektör HARDY GÖRANSSON.

Uppslaget kom genom två likalydande motioner vid 1942 års riksdag, en i vardera kammaren.

Motionärerna hemställde, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en översyn av straffverkställigheten vid frihetsstraff, syftande till att bringa straffverkställigheten till verklig överensstämmelse med de grundsatser, som finnas uttryckta i 1916 års verkställighetslag och 1938 års stadga angående vård och behandling i statens fängvårdsanstalter.

Motionerna behandlades av riksdagens första lagutskott, som i sitt utlåtande först lämnar en översikt över de reformer, som under det senaste decenniet genomförts på straffsystemets och straffverkställighetens område. Härefter följer själva yttrandet, innefattande utskottets synpunkter på de frågor, som framförts av motionärerna, samt utskottets förslag beträffande reformarbetets fortsatta bedrivande. Då såsom bilagor intagits de yttranden över motionerna, som avgivits av olika myndigheter och sammanslutningar, har utskottsutlåtandet blivit ett omfångsrikt och värdefullt aktstycke. I det följande skall lämnas en redogörelse för innehållet i motionerna, i fängvårdsstyrelsens utlåtande och i utskottets yttrande.

Straffteorierna.

Inledningsvis behandla *motionärerna* straffets sociala funktioner, som anges vara att dämpa lusten till brottsliga

handlingar, att vedergälla missgärning och att fostra och ånyo dugliggöra brottslingen. Under samhälls- och rättsordningens utvecklingsstadier ha dessa tre funktioner konkurrerat med varandra, säga motionärerna, men under inflytande av andan i den moderna socialpolitiken tenderar strafflagstiftningen att överge vedergällningsteorien. Den ser i straffet ett omhändertagande i syfte att skydda samhället mot notoriskt oförbätterliga individer och att av de förbätterliga göra hedervärda och nyttiga människor. Vedergällnings- och hämnsynpunkter leda enligt motionärerna följdriktigt fram till en straffverkställighet, som i princip innebär kroppslig eller själslig pina eller båda i förening. Men avser man med straffet att i främsta rummet förbättra, då måste straffverkställigheten väsentligen utformas som ett system av fostran, moralisk undsättning, hjälp och återupprättelse, visserligen icke utan uppgivande av de kompletterande generalpreventiva synpunkterna. Då blir det icke längre fråga om »öga för öga och tand för tand«.

Motionärerna finna det i högsta grad osannolikt, att vår straffrätt skulle retirera till vedergällningssynpunkten. Det kan tvärtom antagas, att strafflagstiftningens utveckling kommer att fullföljas på uppfostrings- och förbättringslinjen. Men vid sådant förhållande »torde det också i längden bli vanskligt att bevara en straffverkställighet, alltjämt färgad av vedergällningsprincipen«. Verkställigheten måste få de former, som främja strafflagstiftningens sociala intentioner. I annat fall är det fara värt att klyftan mellan de två vidgas. Enligt motionärernas mening har den redan blivit ganska bred.

Medan ett utomordentligt intresse, heter det vidare, ägnas åt arbetet på lagarnas förbättrande, domstolsväsendets organisation och det processuella förfarandet, har reformbehoven på straffverkställighetens område icke anmält sig med samma påpasslighet, beroende bl. a. på att straffverkställighetens värld är förhållandevis okänd för den stora allmänheten. Detta måste så mycket mer beklagas som

frågorna om straffverkställighetens utgestaltning ha en betydande social räckvidd. Motionernas syfte anges vara att rikta statsmakternas uppmärksamhet på detta faktum.

I sitt utlåtande framhöll *fångvårdsstyrelsen*, att reformsträvandena på straffrättens och straffsystemets områden alltmer inriktats på att vinna större utrymme åt preventions-syftet. Straffet uppfattas som ett medel att på olika vägar förebygga den genom brottet yppade samhällsfaran. Huru ett samhällsskydd skall kunna effektivt åvägabringas genom preventiva åtgärder, därom gå meningarna emellertid i sär.

Fångvårdsstyrelsen pekar på de två huvudlinjerna.

Samhället kan i sin straffande verksamhet taga sikte på den fara, som ligger i brottslingens person, och inrikta åtgärderna mot honom därefter (*individualprevention*). Ett av medlen att avlägsna denna fara är att *oskadliggöra* lagöverträdaren. Tidigare skedde detta i stor utsträckning genom stympning eller genom att beröva honom livet, numera genom att beröva honom friheten under mycket lång tid, ibland på livstid. En annan väg är att utforma straffet på ett sådant sätt, att erfarenheten om det lidande straffet innebär *avskräcker* lagöverträdaren från att återfalla i brott.

Till dessa två medel för att förebygga ny brottslighet från den dömdes sida kommer så ett tredje, åtgärden att genom uppfostran och personlig påverkan *förbättra* honom. Tanken är gammal och finnes invävd även i gångna tiders överväganden om straffets mål, men ibland har förbättringssyftet gått i dagen med särskild tydlighet, så i Olaus Petris domareregler — »allt straff bör vara till förbättring« — och så tidvis under det föregående århundradet och fram till nu. Straffet skall enligt denna åskådning ge styrsel åt den hållningslöse, lära den late att arbeta, vänja alkoholmissbrukaren till nykterhet och förmå hetsporren att tämja sina böjelser och drifter.

Vid sidan av den individualpreventiva uppfattningen står den *allmänpreventiva*, som tar sikte på samhällsmedlemmarna i allmänhet. Att vissa angrepp på viktiga samhällsintressen regelbundet drabbas av en reaktion, som är avsedd att medföra och faktiskt medför lidande, låter dessa hand-

lingar för den allmänna föreställningen framstå såsom farliga. Varje straffdom, som fälles, tjänar att ånyo understryka det regelmässiga i förloppet. Och vid de tider, då brott av viss typ öka i frekvens eller samhället utsättes för farligare attacker, värjer sig samhället icke främst med individualpreventiva åtgärder utan med allmänpreventiva, d. v. s. genom att skärpa straffen. Så var fallet hos oss för icke länge sedan beträffande förskingringsbrott och rattfylleri, och så är det nu, då det befunnits nödvändigt att belägga statsfientliga handlingar och mot folkförsörjningen riktade brott med synnerligen kännbara påföljder. Ordet kännbar, som i motionen tycks hänföras allenast till vedergällningsstraff, torde nämligen vara ett tämligen adekvat uttryck för den psykologiska effekt, som åsyftas genom straffhöjning. Föreställningen om ett lidande, som följer brottet i spåren, är nämligen enligt all erfarenhet erforderlig för att reglera deras handlande, vilka icke, såsom fallet är med flertalet medborgare, ha respekten för sammanlevnadens regler så att säga i blodet.

Det finnes emellertid, fortsätter fängvårdsstyrelsen, också en tredje åskådning, som i detta sammanhang måste beröras, nämligen *vedergällningsteorien*.

Medan de båda preventionsteorierna huvudsakligen syfta framåt, i det de avse att förekomma brott, ser vedergällningen tillbaka, till det som har förbrutits. Den hävdar regeln, att straff skall följa på brott, att förbrytarens skuld skall sonas med straffet. Då åtskilliga brott kännetecknas av råhet och grymhet, kan en strikt tillämpad vedergällningspraxis, såsom all erfarenhet visar, leda till ohyggliga excesser.

Men även vedergällningstanken har varit underkastad utveckling. Redan den klassiska formuleringen i första Mosebok lärar ha inneburit ett framsteg. Den satte en gräns för hämnden, i det den begränsade straffet till något med brottet likvärdigt: öga för öga, men icke mer, tand för tand, men heller icke mer. Även i denna modifierade form är vedergällningen emellertid primitiv och skoningslös, och en strafflag, fotad på enbart dyliska föreställningar är, för att använda den engelska straffrättsreformatorn Romilys ord, skriven med blod. En barmhärtigare syn på den

felande människan, vunnen dels genom kristendomen och de allmänna humaniseringssträvandena, dels genom en närmare kännedom om de omständigheter, som förleda människor till brott, har efter hand fördjupat och förfinat denna straffrättsteori. Härtill har också bidragit erfarenheten, att »inspärningen«, frihetsstraffet, vilket är en relativt sen reaktionsform, kan erbjuda lika verksamt skydd mot brottsligheten som dödsstraff och kroppsstraff.

Upplysta och humana anhängare av vedergällningsteorien i vår tid — den tyske moralpedagogen *Friedrich Wilhelm Foerster* är ett namn bland många — hävda, att det ligger en oersättlig, uppfostrande kraft i en fast straffprincip. Straffet är enligt denna åskådning samhällsordningens förbindelse med det förvirrade samvetet. Straffet bygger på skuld och skulden kräver försoning. Hos den som tillfogat den sociala organismen skada måste man söka underhålla behovet att göra allt gott igen.

Utifrån denna princip om stränghet mot brottet men barmhärtighet mot brottslingen hava denna straffrättsskolas representanter kunnat medverka till genomförande av de moderna reaktionsformerna mot brott. Över huvud har reformarbetet på straffrättens och straffsystemets områden även i Norden försiggått inom eller med utgångspunkt från strafflagar, som alltjämt i väsentliga punkter äro präglade av även vedergällningens principer.

Att påstå motsatsen är enligt fängvårdsstyrelsens uppfattning att förneka faktum. Hur vill man eljest förklara förekomsten av t. ex. de i 5 kap. i strafflagen angivna grunder, som utesluta, minska eller upphäva straffbarhet? En motivering med enbart preventionssynpunkter kommer här till korta. Förklaringen är väl i stället, att fullt straff anses skola tillämpas endast gentemot den, som av fri vilja och med »full skuld« begått brottet, medan de sinnessjuka (5:5) och barnen under 15 år (5:1) undantagas från straff till följd av sin »ofrihet« och de förminskat tillräkneliga (5:6) kunna få vedergälla sitt brott med halvt straff, eftersom de menas hava endast »halv skuld«. Även om veder-

gällningen i strafflagstiftningen fått maka åt sig för allmänpreventiva och ännu mer individualpreventiva föreställningar, kan styrelsen icke biträda den uppfattningen, att teorien hos oss skulle vara övergiven, eller att den borde vara det. Den innehåller nämligen vissa inslag, som icke kunna förbises av folkpsykologiska skäl och dessutom äro nödvändiga för uppbyggandet av en fast rättsordning.

Det är först att märka, att vedergällningsidén har stark psykisk slagkraft. Ett brott medför merendels psykisk spänning hos den som drabbas därav, och när det gäller svårare brott även hos vida kretsar av utanförstående. Denna spänning, som delvis bottnar i fruktan, kan leda till känslomässiga reaktioner, om den icke erhåller utlösning genom att brottslingen får sitt straff, vid svårare brott ett kännbart straff. Man behöver i vår upprörda tid icke gå långt för att finna att även moraliskt högtstående människor inför svåra ogärningar kunna gripas av en dylik instinktiv lust att hämnas. Forskare, som i övrigt stå kritiska mot vedergällningsteorien, medgiva också, att man här rör sig med djupt i människonaturen liggande realiteter, som kräva beaktande vid utformande av samhällsreaktionerna. Rent praktiskt måste detta taga sig uttryck bl. a. i anordningar som tillgodose behovet av trygghet mot brottslingen. I längden ge sig medborgarna icke till tåls, om t. ex. fängelserna icke äro utrustade med tillräckligt effektiva säkerhetsanordningar.

Det skulle föra för långt att här närmare gå in på frågan om den straffades behov att sona, att göra gott igen vad han förbrutit. Endast så mycket må sägas, att ånger och känslan av skuld äro eller genom uppfostran och själavård böra göras till levande realiteter för den felande, och att utkrävandet av ansvar för ett begånget brott innebär ett erkännande av den brottslige såsom människa. »Blott den som ser sin skuld, kan bli större än sin skuld«. Det är därför kortsynt och verklighetsfrämmande att, såsom ibland sker, avfärda talet om försonande såsom en kvarleva från en metafysisk föreställningsvärld, som numera skulle vara uttjänt.

Särskilt hårdhänt har kritiken riktat sig mot vedergällningsteoriens krav på proportion mellan brottets svårhet och straffets skärpa. Med en sådan avvägning blir strafflagen, har det sagts, en prislista, enligt vilken ett visst brott kostar gärningsmannen ett visst straff, vars art och omfattning till

och med kan beräknas på förhand. Mot ett dylikt vedergällnings- eller viktskälssystem uppställa anhängerna av individualpreventionen ett annat, där de straffrättsliga konsekvenserna av ett brott icke lätt låta sig överblickas på förhand, eftersom brottsdefinitionerna äro vaga, straffdomarna obestämda och reaktionerna många och olikartade.

Det tycks förhålla sig så, att varje straffrättsteori blir ohållbar och grym, om den utdrages i sina yttersta konsekvenser. Att vedergällningsteorien blir det, ha dess veder sakare många gånger och med fullt fog påvisat, men samma öde drabbar även individualpreventionen. Den blir ohållbar, eftersom den skulle nödgas avstå från straff i sådana fall, där man med till visshet gränsande sannolikhet kan antaga, att brottslingen ej skall återfalla; följden skulle bli, att många och grova brott bleve ostraffade. Den kan bli grym, antingen man åsyftar förbättring eller oskadliggörande. Ty håller man exempelvis hårt på principen, att endast den skall släppas fri igen, som icke längre kan förväntas bliva lagbrytare, då skulle ett mycket stort antal kroniska brottslingar, som nu med vissa intervaller komma på fri fot, hållas internerade för livstid. Denna tanke saknar heller icke förespråkare. Icke minst med naturvetenskaplig motivering har man rekommenderat en »skoningslös avsöndring« ur samhället av de dåliga elementen.

Vad som i alla tider bromsat upp långtgående individualpreventiva strävanden har varit det krav på rättvisa, på ett rimligt förhållande mellan brott och straff, som hålles levande inom strafflagstiftningen, så länge även vedergällningsteorien övar inflytande på densamma. Det må räcka med ett enda exempel. Ungdomsfängeslagerna och tvångsuppfostringslagen äro båda med all rätt byggda företrädesvis på förbättringssyftet. Men det är uttryckligen utsagt, att dessa påföljder icke få inträda vid brott, på vilka enbart kunna följa böter. Denna inskränkning motiverades med, att *den allmänna rättskänslan* icke skulle förlika sig med att bagatellbrott drabbades av en åtgärd, som innebar frihetsberövande under längre tid.

Man bör i strafflagstiftningen sträva efter att ställa de individualpreventiva synpunkterna i förgrunden, men lagstiftaren får därför ej förlora känningen med de båda andra teorierna, eftersom det är deras stora uppgift att verka modifierande och återhållande. Utan hänsynstagande till allmänprevention och vedergällning skulle de individualpreventiva strävandena, de må bäras upp av de bästa avsikter och synas än så »praktiska«, mynna ut i rättslöshet och godtycke. Strafflagen lever sitt liv inom en etisk ram och på det folkliga rättsmedvetandets grund. Vad som är effektivt och statsnyttigt får komma i andra rummet, poängen ligger främst i vad som är rättvist och moraliskt försvarligt.

Det kan kännas otillfredsställande, att straffets mål och syften ej kunna sammanfattas i en enda formel, men det förhåller sig med strafflagen som med all rätt överhuvudtaget, att den för att använda Thyréns ord är en resultant av många skilda inflytelser, en kompromiss mellan till stor del motsatta intressen. Den får sin färg icke blott av individualpreventionen och allmänpreventionen utan även av vedergällningstankar. Endast när dessa ofta sinsemellan stridande synpunkter få balansera varandra, kan samhället, om än alltid ofullkomligt, förverkliga det syfte som eftersträvas, nämligen samhällsskydd utan uppgivande av rätts säkerheten.

Med denna syn på lagstiftningen bestrider fängvårdsstyrelsen riktigheten av motionärernas påstående, att det mellan strafflagstiftningen och straffverkställigheten skulle bestå en »ganska bred klyfta«, orsakad av *principiella* motsättningar. Eftersom lagstiftningen får sin färg av både individualprevention, allmänprevention och vedergällning, måste också verkställigheten präglas av dessa tre motiv, och det är icke sant, att den domineras av vedergällningen av en önskan att utkräva hämnd.

Men är icke det med straffet förenade lidandet ett tydligt utslag av vedergällningstankar?

Visst skyntar vedergällningen bakom verkställigheten, liksom den präglar den lag, enligt vilken den felande dömdes, och det utslag, som rätten avkunnade. Men den finns där närmast som en *fordran på rättvisa*: det straff den dömda undergår, t. ex. straffarbete, måste för att av både honom själv och andra uppfattas såsom rättvist utformas så i enskildheterna, att det står i riktig proportion till andra straffarter — t. ex. fängelse, som enkelt uttryckt är endast hälften så svårt som straffarbete — och till skyddsåtgärderna (förvaring, internering och ungdomsfängelse). Straffarbetsstraffet, som i regel är kortvarigare än en för brott av samma beskaffenhet ådömd skyddsåtgärd, måste till följd härav verkställas under strängare former än skyddsåtgärden. *Vad straffången förlorar i förmåner, vinner han i tid.*

Långt mer än på vedergällningen beror strafflidandet på andra orsaker. Det är en ofrånkomlig följd av det tvång, som måste utövas med hänsyn till samhällets säkerhet (t. ex. för att förebygga rymningar eller brottsliga attacker från den dömda under anstaltsvistelsen) och med hänsyn till ordningen inom anstalten (t. ex. för att hindra moralisk röta att sprida sig). Men strafflidandet beror måhända mest på straffets uppgift att också vara avskräckande. Ett straff utan lidande, om nu någonting sådant kan tänkas, vore ur allmänpreventiv synpunkt värdelöst.

All tvångsvis ordnad anstaltsvård, åtminstone när det gäller andra än barn och vissa sinnessjuka, torde för övrigt medföra lidande. Fångvårdsstyrelsen anför till bestyrkande härav ett yttrande från alkoholistvårdshåll, att en internering på alkoholistanstalt naturligtvis innebär ett lidande, det är ett ingripande i friheten som i vissa fall väl kan jämföras med intagning å straffanstalt och som generalpreventivt har en liknande effekt.

Ett konstaterande av lidandets ofrånkomlighet vid frihetsberövande får emellertid icke leda till att man slår sig

till ro med vad som är. Om i straffverkställigheten ingå irrationella och onödiga lidandesmoment, skola dessa utrensas, och en dylik utrensning är ju i gång. Straffverkställigheten nu och för ett par decennier sedan är två skilda ting. Utan tvivel förhåller det sig så att straffverkställigheten *praktiskt* icke kunnat hålla jämna steg med lagstiftningen. Men detta beror ej på fängvårdsmyndigheternas bristande vilja utan på svårigheten, ibland omöjligheten att få medel till anläggningar, byggnader och organisatoriska anordningar.

Första lagutskottet upptog icke i sitt yttrande de nu berörda frågorna till behandling.

Straff i cell och i gemensamhet.

Först må lämnas en redogörelse för verkställighetslagens bestämmelser i detta avseende.

Cellstraffet infördes i Sverige genom en förordning år 1857. Dess tillämpning vidgades och nådde sin kulmen år 1906, då celltiden, innebärande isolering dygnet om, bestämdes till tre år. Redan år 1911 påyrkade fängvårdsstyrelsen en revision, som genomfördes med 1916 års verkställighetslag och innebar väsentliga lättnader. Uppmjukningen fortsatte genom lagändringar år 1921 och 1934. Med den sistnämnda år vidtagna ändringen i verkställighetslagen inskränktes det stränga cellstraffet till tre månader för fångar under 21 år och till sex månader för äldre.

De nuvarande huvudformerna för straffverkställighet kunna beskrivas på följande sätt.

1. *Cellstraff* i sträng mening innebär, att fången hålles »innesluten i cell, där ej hans vistelse utom densamma betingas av deltagande i gudstjänst, skolundervisning, rörelse i fria luften eller gymnastik eller ock av omständigheterna tillfälligtvis påkallas». Tiden för undergående av detta strängare cellstraff har, som nämnts, bestämts för fångar under 21 år till tre månader och för äldre till sex månader.

2. Efter denna tid kan fången komma i åtnjutande av antingen modifierat cellstraff eller arbetsgemensamhet.

a) *Modifierat cellstraff* innebär, att fången även under arbetet är ensam i cellen men får ha celldörren öppen och kan få uträtta ärenden inom anstalten, som sammanhånga med hans arbete.

Det modifierade cellstraffet har en begränsad användning och förekommer i huvudsak endast på mindre fängelser utan gemensamma arbetslokaler. Det användes vidare gentemot vissa opålitliga fångar.

b) *Arbetsgemensamhet* innebär arbete i gemensamhet och i regel enrumsvistelse under fritid.

Denna verkställighetsform har vidsträckt tillämpning och har möjliggjort både förbättrad yrkesutbildning och den nuvarande vitt utgrensade arbetsdriften vid fängelserna. För fångar av denna kategori, som överflyttas till med odlingsföretag förenad anstalt, äro verkställighetsformerna nära nog desamma som för fångar i helgemensamhet.

3. *Helgemensamhet* innebär gemensamhet icke blott under arbete utan jämväl under fritid; under sovtid hållas fångarna skilda, vanligen i s. k. sovboxar, utom vid fångkolonier, där två eller flera kunna bo i samma rum. Den inträder som nämnts i regel sedan tre år av straffet avtjänats.

Den avsevärda nedgången under senaste decennier i antalet fångar med längre strafftider har medfört, att helgemensamheten är stadd i stark tillbakagång.

Systemets praktiska verkningar kunna belysas med två konkreta fall, två fångar, den ene under och den andre över 21 år, vilka dömts till fyra års straffarbete. Hur gestaltar sig verkställigheten för dem?

Den yngre undergår tre månaders cellstraff i sträng mening. Härefter blir han uttagen till arbetsgemensamhet — modifierat cellstraff kommer sällan ifråga vid så lång strafftid — och efter ytterligare nio månader till helgemensamhet.

Den äldre undergår strängt cellstraff under sex månader och uttages därefter till arbetsgemensamhet. När tre år av strafftiden gått till ända, kommer han i åtnjutande av helgemensamhet.

De anförda exemplen avse normalfall. Lagen tillstodjer emellertid jämkningar i olika riktningar. Fånges överflyttning från cellstraff till arbetsgemensamhet kan sålunda fördröjas, om han visar opålitlighet eller dåligt uppförande. Har cellstraffet en ogynnsam inverkan på fångens andliga

eller kroppsliga hälsa, äger styresmannen vidtaga uppmjukningar. Fången får »sällskap« i cellen eller uttages till arbetsgemensamhet; sistnämnda åtgärd praktiseras rätt ofta. Styresmannen stöder sig därvid på den elastiska 12 § verkställighetslagen, måhända med en något friare tolkning än lagstiftaren egentligen tänkt sig. På liknande sätt förhåller det sig med de flesta andra regler i verkställighetslagen. Det är icke så att verkställigheten ännu icke nått fram till ett förverkligande av lagens grundsatser, den har tvärtom i de flesta stycken redan hunnit förbi dem. Härmed tillgodoses emellertid en modern fängvårds krav på en mera individuell fängbehandling.

Motionärerna anföra, att cellstraffet motverkar den för fången själv liksom för samhället nödvändiga återupprättelsen. Det betyder ett undergrävande av den personliga integriteten och själsstyrkan. Denna nedbrytningsprocess är självfallet icke önskvärd, om man vill skaffa fram en förut icke befintlig moralisk kraft och en förmåga till nya värdesättningar. Däremot är den själva förutsättningen för cellstraffets farligaste men också ofrånkomliga resultat: förlusten av proportionssinnet. Den bild fången gör sig av livet är, mena motionärerna, oftast rakt motsatt mot den han själv orkar förverkliga efter frigivningen. Endast de intellektuellt och moraliskt allra bästa stå ut med att åter stötas ut i verkligheten, sedan denna en gång grundligt tagits ifrån dem.

Cellstraffet betecknas som en hörnsten i det gällande straffverkställighetssystemet liksom det är själva grunden för dettas olämplighet och för att det motverkar sitt eget syfte, och motionärerna anse det böra utredas, huruvida förvaringen under dagen av fången i cell verkligen har någon förnuftig mening, där det icke är fråga om rannsaktionsfängelser.

Fängvårdsstyrelsen yttrade om cellstraffet i huvudsak följande.

Argumenten mot cellstraffet liksom motionens skildring

av dess »nedbrytande verkningar« kännas igen från tidigare inlägg i de otaliga diskussioner, som förts kring den mer än hundra år gamla stridsfrågan »cell kontra gemenskap«. Skildringen innehåller vissa riktiga påpekanden. Men cellstraffets motståndare kunna väl icke bestrida, att det mesta ändå kommer an på *hur länge isoleringen varar och hur långt den drives*. Den som har erfarenheter från äldre tider, finner motionens beskrivning tillämplig på förhållandena före 1916 års verkställighetslag, då den obligatoriska celltiden nästan undantagslöst varade i tre år och förlöpte i sträng ensamhet. Men han vägrar att godtaga den såsom en riktig bild av straffverkställigheten i dag, då celltiden inskränkts till normalt sex månader och beträffande några hundra fångar — unga, psykiskt svagare och andra — är ännu mycket kortare. Isoleringen är numera heller icke driven så långt som i motionen anges. Cellvistelsens enformighet mildras av arbetet i bostadscellen eller i särskild verkstadscell och brytes genom besök av arbetsledare och andra fängelsets tjänstemän, genom måltider, utevistelse två halvtimmar varje dag, skolundervisning och gudstjänster. Vid en rättvisande redogörelse för svenska förhållanden bör icke heller den sedan ett år prövade anordningen med särskilda, frivilliga fängelsebesökare alldeles förbigås, ej heller det förhållandet, att fångarna i alla statliga fångvårdsanstalter tillåtas i viss utsträckning — särskilt lördagar och söndagar — åhöra musik, föredrag och gudstjänster i radio och, sannolikt tidigare än i något annat europeiskt land, erhållit förmånen att *dagligen* lyssna till dagsnyheterna.

Vad som med fullt fog kan kritiseras, är de små cellfönstren, ett misstag, som håller på att rättas till, i den mån medel bli tillgängliga. Men om denna egendomliga anordning liksom om det långa cellstraffet måste rättvisligen sägas, att upphovsmännen på 1840-talet därigenom åsyftade icke att göra livet tyngre för den fångne utan i stället att främja hans moraliska förbättring. Det låg bittra erfarenheter om gemenskapslivets vådor bakom. De som alltjämt

hålla på cellstraffets oumbärlighet inom en viss gräns, bygga likaledes på iakttagelser från livet på anstalter och livet utanför.

De flesta människor, fortsätter fängvårdsstyrelsen, ha väl någon gång haft tillfälle att konstatera, vad ett rötägg kan förstöra i en kamratkrets, i en skola, på en arbetsplats eller i en kasern. Och dock har en moraliskt förkommen människa mindre möjligheter att påverka andra i dylika sammanhang, eftersom omgivningen i regel har genomsnittsmänniskans förmåga att stå emot brottsliga impulser. Fängelsernas interner befinna sig i allmänhet under medelnivån. En del av dem äro utpräglad antisociala och parasiterande, en ännu större del hållningslösa, hänsynslösa och markerat egocentriska; de flesta torde, om de icke äro hänförliga till nyssnämnda grupper, åtminstone kunna betecknas som lättleda och viljelösa. I en dylik omgivning kunna dåliga element lätt riva ned, vad fängelsets tjänstemän och behandlingen i övrigt har byggt upp. Det säger förresten en hel del, att de sämre ivrigt trå till gemensamhet, medan de bättre lättare fördra enrumsstraffet. Ofta begära de senare att få fortsätta straffet i enrum, även sedan de blivit berättigade till lättnader i isoleringen.

De under fängelsetiden stiftade bekantskaperna bli många gånger en black om foten. Den frigivne uppspåras och omhändertages av forna fängelsekamrater, drages in i farliga gäng och lockas till brott. Vägrar han slå följe med dem eller blir han eljest misshaglig, utsätter han sig för risken att få sitt föregående avslöjat för arbetsgivare, arbetskamrater, fästmö, hustru eller bekantskapskrets med därav följande obehag, förluster eller rent av katastrof.

Det går icke att avfärda dessa påpekanden med invändningen, att riskerna kunna förebyggas genom övervakning och klienteletts differentiering. Frånsett kostnaderna, vilka vid dylika åtgärder avsevärt stegras, har både övervakningen och differentieringen sina gränser. Att fängvårdsmännens motstånd mot cellstraffets försvinnande skulle, såsom ibland göres gällande, bero på vanetänkande eller på den om-

ständigheten, att fångar i gemensamhet många gånger äro svårare att sköta, motsäges av det faktum, att den avkortning av celltiden, som hittills ägt rum, skett efter initiativ från fängvården.

Under diskussionen har även framförts den meningen, att det hållbaraste argumentet att bibehålla cellstraffet bortfaller av det skälet, att straffångarna tagas ut i arbetsgemensamhet efter ett halvår och alltså ändå lära sig känna igen varandra.

Denna invändning mot cellstraffets behövlighet är enligt fängvårdsstyrelsen mening icke hållbar. Styrelsen hänvisar härvid till fångarnas strafftider. Under år 1940 intogos i statens fängvårdsanstalter 3.963 straff- och fängelsefångar, vilkas strafftid med hänsyn till längden fördelade sig på följande sätt:

under 3 månader	2.455	
3 månader intill 6 månader	836	3.291
6 månader och däröver		672
		<hr/>
	tillhopa	3.963

Av dessa sifferuppgifter framgår, att klientelet på våra fängelser har korta straff; i genomsnitt nå endast 15—20 % upp till en strafftid av 6 månader och däröver. Detta betyder, t. ex. för år 1940, att med nuvarande verkställighetsregler 672 fångar bli till följd av straffets längd berättigade till arbetsgemensamhet; till detta antal böra så läggas omkring 600, som på grund av sin ungdom eller psykisk sprödhet icke hållas i cell under hela den normala minimitiden. Men beträffande de övriga omkring 2.700 fångarna gäller, att de aldrig få tillfälle att stifta närmare bekantskaper med andra fångar, därför att deras strafftid är för kort. Om man vidare belänker, att bland dessa 2.700 korttidsfångar — både straffångar och fängelsefångar, ty för båda gälla samma regler — befinner sig största delen av dem, som äro i fängelse första gången, *har den nuvarande ordningen den innebörden, att nybörjare eller relativa nybörjare i brott under fängelsetiden skyddas mot gemenskapens faror.* Är det icke ett minimikrav inom

kriminalpolitiken att sörja för, att den omhändertagne genom anstaltsvistelsen åtminstone icke blir sämre än han var förut? Och icke bara inom kriminalpolitiken utan över huvud inom allt arbete, som tar sikte på människors förbättring?

Då det ej sällan påstås, att cellstraffet icke skulle ha förespråkare bland andra än anhängarna till den klassiska straffrättsskolan, finner sig fängvårdsstyrelsen böra påpeka, att skiljelinjen i detta hänseende går tvärs genom skolor och doktriner. *Enrico Ferri* opponerade i början fränt mot cellstraffet men ändrade efter hand uppfattning. *Gustav Aschaffenburg* framhåller i sin bok »Brottet och dess bekämpande«, att cellen möjliggör en individualiserande behandling, och att tjänstemannens personliga inflytande kan bättre göra sig gällande under samtal i enrum. För de oräkneliga förbrytarna med otaliga föregående bestraffningar behövs enligt *Aschaffenburg* ej isolering; de kunna ej bli mer fördärvade än de äro, de kunna ej heller förbättras.

I sin egenskap av justitieminister i Belgien mildrade *Emil Vandervelde* cellstraffet men borttog det ej. Han förklarade sig icke ämna återvända till gemensamhetsstraffet, vars olägenheter han väl kände till. Samma mening hade hans närmaste medhjälpare, doktor *L. Vervaeck*: »Cellen är basis för vår fängelsereform och bör förbli grundstenen för vårt fängelsesystem«.

I Norge har *Hartvig Nissen* hävdadt cellens betydelse för det individuella fostringsarbetet inom fängelserna, liksom *Eivind Berggrav*. Ehuru ingalunda blind för cellvistelsens faror förordar den senare, att fången under den första tiden av straffet hålles i fullständig isolering och sedan efter hand tillåtes deltaga i arbete gemensamt med andra.

Fängvårdsstyrelsen påpekar slutligen, att inga statistiska fakta ge belägg för påståendet, att återfallsrisken efter gemensamhetsstraff skulle vara mindre än efter cellstraff. De jämförelser som gjorts, t. ex. i Belgien, skulle snarast tyda på motsatsen.

Sin uppfattning i frågan om cellstraffet sammanfattar fångvårdsstyrelsen på följande sätt.

Det råder ingen tvekan om att 1800-talets fångvårdsreformatorer i sin iver att förbättra drevos av en ensidig och överdriven tro på det *långa* cellstraffets välgörande verkningar. Vår tid bör icke förfalla till överdrifter åt andra hållet. Erfarenheten visar, att diskussionen i denna fråga icke bör föras efter linjen *antingen — eller*, utan att man med begagnande av de erfarenheter, som efter hand avlagras, måste söka sig fram längs de fortsatta modifikationernas väg.

I detta syfte föreslår styrelsen, att verkställighetslagen kompletteras med en bestämmelse av innehåll, att jämkning av de i lagen angivna verkställighetsreglerna må, där synnerliga skäl därtill föreligga, göras av fångvårdsstyrelsen eller efter fångvårdsstyrelsens bemyndigande av anstaltens styresman även i andra fall än där men för fångens andliga eller kroppsliga hälsa inträder eller uppenbarligen kan befaras.

Med ett dylikt tillägg skulle möjlighet skapas att i större utsträckning individualisera straffverkställigheten. Minimitiden för cellstraffet skulle efter prövning av varje särskilt fall kunna nedsättas för sådana fångar, som lämpligen finnas böra överföras till för visst slag av fångar avsedd anstalt, t. ex. fångkoloni, liksom i sådana fall där arbete, yrkesutbildning eller andra för fångens fortsatta resocialisering betydelsefulla åtgärder göra det påkallat.

Första lagutskottet framhåller, att man vid övervägande av frågan, om jämkningar nu böra vidtagas beträffande gränserna mellan enrumsstraff och gemensamhetsstraff, bör noga skilja mellan arbetsgemensamhet och helgemensamhet.

Man måste ha för ögonen, att det viktigaste vid fångbehandlingen är att den intagne beredes arbete, som är ett verkligt arbete och i möjligaste mån ger honom utbildning för framtiden. Uppenbart är att möjligheterna för en rationell sysselsättning av de intagna äro avsevärt större, om

de kunna placeras å verkstäder eller i jordbruk. Mot de farhågor, som anförts för att en tidigare uttagning till arbetsgemensamhet skulle kunna medföra skadliga verkningar ur allmänpreventiv synpunkt, kan invändas, att det alltid måste förbli själva frihetsberövandet som framstår som det centrala vid ett frihetsstraff. De befarade skadliga verkningsarna av att fångar med kortare strafftider icke hållas avskilda från medintagna under hela strafftiden få ej överdrivas. En så fullständig isolering att en fånge ej senare kan bli igenkänd av medintagna eller under anstaltsvistelsen röna påverkan av dem torde ej heller kunna genomföras vid fångelserna. Det lär exempelvis ej kunna undvikas att kortlidsfångar efter någon tid få åtnjuta gemensamma promenader och i viss utsträckning få uttagas till handräknings- och andra arbeten, där de komma i beröring med medfångar. Så långt det med gällande bestämmelser varit möjligt torde också lätnader i isoleringen ha ägt rum.

Om sålunda enligt vad ovan anförts vissa skäl tala för att fånge vid tidigare tidpunkt än för närvarande bör kunna uttagas till arbetsgemensamhet, när så finnes lämpligt, måste man emellertid göra den reservationen, att placeringen i arbetsgemensamhet ej får ske i den formen, att han i realiteten kommer att vistas i gemensamhet även under fritid. Åtminstone vid landets största fängelse torde utrymmesskäl ha medfört att de flesta fångar, som för närvarande erhålla arbetsgemensamhet, även få vara tillsammans under fritiden: efter förflyttning till »korridor« med s. k. nattceller äro de i regel hänvisade till samvaro utom cellen under största delen av fritiden.

I jämförelse med arbetsgemensamheten torde den s. k. helgemensamheten sådan den enligt gällande lag nu praktiseras vara förbunden med vissa olägenheter. Att gemensamt förrätta ett hårt och nyttigt arbete är en helt annan sak än att under fritid umgås med medfångar utan att någon sund fritidssysselsättning organiseras. Det kan därför övervägas att låta helgemensamheten förlora sin obligatoriska karaktär och i sin obeskrurna form i regel endast tillerkännas

de pålitligare elementen. De övriga torde då böra beredas tillfälle till samvaro under fritidssysselsättningar på annan väg än genom att tillerkännas helgemensamhet. Som fångvårdsstyrelsen framhållit torde också verkställighetsföreskrifterna böra uppmjukas i sådan riktning att de verkställande myndigheterna erhålla större frihet att lämpa behandlingen efter de individuella fallens art.

Klienteletets uppdelning. Öppna anstalter.

Motionärerna anföra, att det knappast kan vara sakligt riktigt eller ekonomiskt välbetänkt att placera praktiskt taget alla till straffarbete dömda i hel slutna anstalter. Redan det faktum, att ungefär hälften av dessa straffångar tillhöra den grupp av felande, vilkas förseelser falla inom ramen för ekonomiska och sociala försyndelser, är ägnat att väcka betänkligheter. Erfarenheten har visat, att vi här ha att göra med det typiska återfallsklientelet, som förskingrar, småför-falskar, begår tjuvnadsbrott utan att använda våld eller sprängämnen, begår bedrägerier av olika slag, de hållningslösa, lättjefulla och arbetsodugliga. De äro lagöverträdare och deras omhändertagande är både nödvändigt och samhällsnyttigt. Bakom deras brott ligger en blandad och brokig motivkrets. De kunna visserligen i många fall förete sjukliga symptom utan att det därför vore rimligt att omhändertaga dem såsom sinnessjuka. Deras samhällsfarlighet är emellertid icke jämförlig med grova våldsverkares, dynamitarders och dylika brottslingars. Vid sådant förhållande måste deras hänvisning till straffarbete i hel slutna anstalter betraktas som en icke minst ekonomiskt opraktisk och schablonmässig åtgärd. Det föreligger här en alldeles påtaglig brist på differentiering och nyansering i verkställigheten.

En ändamålsenligare uppdelning av fängelseklientelet borde enligt *motionärerna* kunna finna sin lösning i den riktningen, att den stora gruppen av för sin omgivning i vedertagen mening knappast farliga småförbrytare, hänförliga till de ekonomiskt och socialt hållningslösa kategorier,

brytes ut och hänvisas till öppen och halvöppen anstaltsvård.

Mot detta förslag gör *fångvårdsstyrelsen* först en erinran av teknisk art. Även fängelsefångarna böra enligt styrelsens mening komma i åtnjutande av vård på hel- och halvöppna anstalter. I annat fall ställes all logik på huvudet, eftersom fängelse i lagen uttryckligen angives som en mildare straffart, enkelt uttryckt endast hälften så svårt som straffarbete.

Vad differentieringen beträffar tillämpas den redan inom fångvården, fortsätter fångvårdsstyrelsen, i vissa fall är den driven rätt långt. Till ungdomsfängelse dömda fördelas sålunda efter karaktär och utvecklingsgrad på olika anstalter, männen på fem och kvinnorna på tre (öppna eller slutna). Till förvaring och internering dömda män vårdas å fyra olika typer av anstalter eller avdelningar, från stränga säkerhetsavdelningar till helöppna paviljonger. Inom den egentliga straffverkställigheten, alltså beträffande strallångar och fängelsefångar, utskiljas unga förbrytare för sig — till straffängelset i Gävle — och särskilt samhällsfarliga för sig, medan pålitliga och tydligt förbättringsbara, även unga fångar, uttagas till jordbruksfängelset i Mariestad och de helöppna fångkolonierna å Rödjan och Singeshult. Erfarenheterna av dylika grupperingar äro synnerligen goda, men man må vakta sig för att tro, att denna differentiering kan drivas hur långt som helst.

För genomförandet av differentiering kräves tillräckligt lång strafftid. Innan avgörande kan träffas, till vilken grupp den dömda skall hänföras, måste ledningen på intagningsanstalten ha lärt känna honom, och detta sker genom observation och genom att taga del av protokoll och andra handlingar, vilka merendels bli tillgängliga först en tid efter intagandet. Att försända fången till annan anstalt tar sin tid, och på den nya anstalten bör vistelsetiden ej vara alltför kort, om ledningen där skall hinna lära känna fången, sätta honom i arbete och ordna för hans utkomst efter frigivningen. Det torde inte behöva närmare utvecklas, att ett

utskiftande av de 2.455 fångar, som ha en straffid på en eller två månader, till olika anstalter över hela landet skulle medföra mycket stora utgifter och ur behandlingssynpunkt vara meningslös. För de 836, vilkas straffid uppgår till tre, fyra eller fem månader, ställer sig saken praktiskt lättare, men även i dessa fall medföra transporterna stora obehag. Styrelsen vill erinra om att man hittills sökt så vitt möjligt låta korttidsfångar avtjäna straffet i hemorten. Med en differentiering av nu antydd art skulle detta endast i undantagsfall bli möjligt, och den dömde skulle i regel bliva urständssatt att mottaga besök av sina anhöriga, ett lidande, som icke må underskattas.

Inrättandet av flera hel- och halvöppna anstalter för straff- och fängelsefångar är ett önskemål, som fångvårdsstyrelsen vid olika tillfällen under senare år haft under övervägande. För närvarande finnas sådana anstalter i Mariestad, på Rödjan och Singeshult, i alla fallen i förening med jordbruk och avsedda för män. Vad som närmast behövs är en koloni i anslutning till kvinnofängelset i Växjö, men därjämte ytterligare kolonier för män, även kolonier avsedda för hantverk eller verkstadsdrift. Kolonierna böra icke göras större än för ett tjugotal intagna.

Att till dessa öppnare anstalter uttaga det typiska återfalls-klientelet — förfalskare och bedragare samt ljuvar, som icke bruka våld — finner styrelsen icke riktigt. Icke brottets art utan brottslingens personliga egenskaper böra i huvudsak vara avgörande, så att i första hand de förbättringsbara och de som anstränga sig att begagna anstallstiden på rätt sätt få tillfälle att avtjäna straff under friare former. Att just de godartade fallen främst komma ifråga, skall, såsom erfarenheten visar, begripas av fångarna i gemen och erkännas såsom rättvist och rimligt, medan de aldrig skulle förstå, varför den som icke bemödar sig om förbättring erhåller dylik förmån.

Första lagutskottet anför, att frågan om klientelet's uppdelning utgör en av kriminalpolitikens viktigaste punkter.

Icke minst är det av betydelse huruvida differentieringen efter ålder, psykisk och fysisk utrustning m. m. bör göras av domstol på grundval av förundersökningar och läkarutlåtanden och med fördelning av personerna å olika noggrant specificerade behandlingsformer eller om man kan nöja sig med ett mindre nyanserat straffsystem och låta fördelningen å olika anstalter och behandlingstyper göras efter domen av de verkställande myndigheterna med ledning av den observation som de dömda underkastas efter intagningen å anstalt. Svensk lagstiftning har hittills valt att alltmera nyansera de behandlingsformer som stå till domstolens förfogande, varvid dock är att märka att den nya straffformen ungdomsfängelse i praktiken kommit att omfatta vitt skilda kategorier brottslingar, som först på verkställighetsstadiet fördelas på olika öppna och slutna anstalter.

Motionärerna ha främst tagit sikte på den grupp ekonomiskt och socialt hållningslösa förmögenhetsbrottslingar som äro mera samhällsbesvärliga än direkt samhällsfarliga; denna kategori bör enligt deras mening brytas ut från det övriga klientelet och hänvisas till öppen och halvöppen anstaltsvård. Det synes utskottet uppenbart att en stor del av dessa brottslingar tillhöra den grupp av arbetsskygga vilkas kriminalitet sammanhänger med deras lättjefulla och oordnade levnadssätt. Skäl kunna anföras för att dessa brottslingar, liksom psykopater och alkoholistbrottslingar, icke böra behandlas med tidsbestämda frihetsstraff inom det nuvarande straffsystemets ram utan böra dömas till omhändertagande på mera obestämd tid, varvid de om möjligt böra bibringas yrkesutbildning och i varje fall hållas till produktivt arbete.

Motionärernas yrkande om utredning angående fängvårds-klienteletets fördelning torde emellertid avse även de brottslingkategorier som jämväl efter en sådan komplettering av straffsystemet som ovan ifrågasatts komma att ådömas tidsbestämda frihetsstraff. Vid övervägande av frågan om dessa brottslingars behandling bör man skilja mellan fångar med långa och fångar med korta strafftider. Beträffande de förra tillämpas redan nu i viss utsträckning ett kolonisystem,

Mariestad—Rödjan—Singseshult, som torde kunna ytterligare utbyggas och eventuellt kompletteras med ett system av förläggningar för t. ex. skogsarbete av de pålitligaste fångarna. Vidare torde det kunna övervägas att för straffångar med längre straffliden öppna möjlighet att mot slutet av intagningstiden få försöksvis arbeta hos privata arbetsgivare med bostad å anstalten. Ett sådant frigångssystem, som med framgång praktiserats i fråga om straffriförklarade och till ungdomsfängelse dömda, är väl ägnat att underlätta den dömdes återbördande till samhället under betryggande former. Vad angår korttidsfångarna ställer sig problemet om deras sysselsättning i andra former än å den slutna anstalt där de intagas betydligt svårare. Som fångvårdsstyrelsen framhållit är det så gott som ogörligt att under den korta tid och med de sparsamma upplysningar som stå till buds när straffverkställigheten skall påbörjas åstadkomma en ändamålsenlig differentiering av dem, varvid jämväl böra beaktas de olägenheter som äro förenade med fängtransporterna. Möjligen kan det upptagas till övervägande att införa ett system, som innebär att nödiga upplysningar om den dömda inhämtas före verkställighetens början och att med ledning av dessa uppgifter bestämmes art och plats för den behandling han skall undergå under strafftiden. I samband med en sådan procedur skulle möjligen utrymme kunna vinnas även för en öppen eller halvöppen vård för vissa av dessa brottslingar.

I motionen berördes även andra frågor, nämligen om *fångarbetets organisation och ersättningen därför* samt om *fångvårdspersonalens rekrytering*.

Av utrymmesskäl måste dessa frågor här lämnas å sido.

Yrkanden och riksdagens beslut.

Motionärernas yrkande gick som nämnts ut på att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en översyn av straffverkställigheten vid frihetsstraff.

Fångvårdsstyrelsen framhåller till en början vikten av att fångvården erhåller tillräckliga penningmedel. Anslagen ha under långa tider beviljats i njugghetens tecken; först på senare år har fångvården erhållit större rörelsefrihet och vidgade utvecklingsmöjligheter. Styrelsen angiver några av de behov, vartill anslag erfordras under den närmaste tiden, och nämner bl. a.

medel till konsulentorganisationens utbyggande i full utsträckning,

medel till uppförande av ytterligare en paviljong vid vårdanstalten å Hall,

ökat anslag till byggnads- och underhållsarbeten (bl. a. för att möjliggöra upphuggande av cellfönster i raskare takt än hittills),

anslag till uppförande av verkstadsbyggnader vid vissa anstalter,

anslag till utbildningskurser för bevakningstjänstemän, ökade anslag till hjälpverksamheten för frigivna fångar m. fl. samt

anslag till anordnande av helöppen paviljong vid centralfängelset i Växjö och efter hand vid andra centralfängelser.

Styrelsen hänvisar vidare till sitt förut omnämnda förslag om ändring av verkställighetslagen i syfte att öka möjligheterna till en individualisering av straffverkställigheten.

I vad mån ytterligare ändringar av straffverkställigheten kunna befinnas erforderliga, får enligt styrelsens mening bedömas i samband med överväganden rörande redan vidtagna eller planerade åtgärder på straffrättens och straffsystemets områden. Man kan icke förbise, att ikraftsättandet av lagarna om villkorlig dom och om förvaring och internering i säkerhetsanstalt torde komma att väsentligt förändra det vanliga fängelseklienteletets sammansättning. Liknande verkningar äro att förvänta vid genomförande av vissa förslag, som äro att motse från strafflagberedningen. Under sådana förhållanden måste enligt styrelsens mening en

översyn av verkställighetsreglerna ske i ett vidare sammanhang. Såsom justitieministern förutsatte i sitt anförande till statsrådsprotokollet den 6 oktober 1938, bör den förläggas till det särskilda organ för utredning av hithörande frågor som tillskapats genom strafflagberedningen.

Såsom framgår av det anförda fann *första lagutskottet* att vissa av de av motionärerna framlagda synpunkterna beträffande straffverkställigheten vid frihetsstraff voro för-
tjänta av närmare utredning.

De spörsmål, som böra lösas, äro emellertid, framhåller utskottet, nära förbundna med de straffrättsliga reaktionsformernas reformering. Utredningen härom har redan anförtrots åt strafflagberedningen, vars uppdrag även avser fängsvärdens organisation. Utskottet meddelar vidare, att det är departementschefens avsikt att uppdraga åt beredningen att såsom närmaste utredningsuppgift till behandling upptaga den översyn av straff- och skyddsåtgärdssystemet, som angives i de för utredningen gällande direktiven. Det är att förvänta att beredningen i samband därmed kommer att få ägna uppmärksamhet även åt de frågor som röra verkställigheten av frihetsstraff.

Då den av utskottet förordade utredningen alltså kommer att verkställas oberoende av om riksdagen gör någon framställning i ämnet eller ej, hemställde utskottet att motionerna ej måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Detta blev också *riksdagens* beslut.

Genom beslut den 31 december 1942 har *Kungl. Maj:t* bestämt att åt strafflagberedningen skall överlämnas att, jämte den på beredningen ankommande fortsatta utredningen rörande straffsystemets och anstaltsväsendets reformering, till behandling upptaga frågan om verkställighet av frihetsstraff.